
 BUTLLETÍ DEL
CENTRE EXCURSIONISTA
DE CATALUNYA 

ANY XII

MARÇ DE 1902

N.º 86

EN FRANCISCO DE S. MASPONS Y LABRÓS

Als 23 d'Abril—dia de Sant Jordi—de l'any 1840 varen venir al món, en una casa del carrer de Barcelona de la vila de Granollers, dos infants, fills d'una família de molt arrelament en la vila y comarca, y d'antich y noble llinatge, ja que desde'ls temps de la reconquesta havia donat fills excel·lents a la patria y ciutadans benemèrits.

A l'època indicada no hi vivia habitualment aquella família, a Granollers; però a causa de les bullangues de Barcelona se n'havia absentat accidentalment, compartint per algun temps la seva residència entre la mentada vila y el poble de Bigues, aont hi radicava sa casa pairal.

Els dos germans bessons havien de continuar les honoroses tradicions de família. L'un havia d'ocupar lloch preeminent en la política, però conservant-se sencer y digne fins al punt de que desfent-se noblement dels lligams de la disciplina de partit, Catalunya li havia de conferir la representació pera que portés la seva veu en el Memorial de queixes presentat al rey en 1885: se digué Marian Maspons y Labrós.

L'altre germà, el primogènit, era aquell qui, desde una altra esfera, tant havia de contribuir al renaixement intel·lectual de Catalunya, que tantes voltes havieu aplaudit tots vosaltres en aquesta casa, aquell a quina memoria venim avuy a tributar un homenatge d'admiració y agraiment: en Francisco de Sales Maspons y Labrós.

Era passatgera, com queda indicat, l'estada de la família Maspons a Granollers. Passada la revolta, va entornar-se'n la família a Barcelona, entrant els dos germans al cèlebre Col·legi del P. Mestres. En Francisco Maspons, a l'any 1860, sigué batxiller en Dret Civil, Canònich y Administratiu, prenent el títol de Llicenciat dos anys després, y al cap de dos anys més se doctorà en Dret Civil y Canònich.

Exercí d'advocat, però durant poch temps, ocupant els càrrechs que anem a enumerar: Jutge interí del Partit d'Igualada (1866); Oficial de la Secretarí de l'Audiencia y Jutge de les Afòres de Barcelona (1867); Promotor fiscal substituït del Jutjat de Sant Pere (1868); Escrivà del Jutjat de les Afòres, quina escribania renuncià en 1879 pera pendre part a les oposicions a notaries, ab lo que'l nostre biografiat anava a continuar l'antiquíssima y no interrompuda tradició dels seus passats de tenir confiada la fe pública.

En efecte: havent guanyat les oposicions, desde l'Abril del repetit any 1879, D. Francisco Maspons y Labrós sigué notari d'aquesta ciutat, ocupant la vacant de D. Gayetà Menós. Verdaderament, desde aquest lloch és desde aon se formà y arrodoní la seva personalitat. Fixant-nos no més en aquest aspecte de la personalitat d'en Maspons, trobem que ha desempenyat els següents càrrechs honorífichs:

Abans d'ocupar el Deganat del Col·legi Notarial, lo que fou en 30 d'Abril de 1897, dintre la mateixa Junta del Col·legi havia tingut els càrrechs de Secretari (1879-1886) y Censor segon (1891-1895).

Sigué, ademés, membre y representant dels advocats del Partit Judicial d'Igualada, en el Congrés Català de Jurisconsults (1880); soci fundador de l'Associació general pera la reforma penitenciaria en el mateix any; delegat pel Col·legi Notarial de Barcelona en l'Assamblea Notarial de Madrid; individu de la Comissió nomenada per l'Associació d'Excursions Catalana pera treballar contra l'unificació de Còdichs; membre del Congrés Jurídic y

de l'Econòmic celebrats a Barcelona ab motiu de l'Exposició Universal.

Escrigué'l Sr. Maspons alguns treballs de caràcter jurídic. El primer de que tenim notícia és el discurs llegit al rebre l'investidura de Doctor que porta per títol: *Principios sobre que está basada la sucesión ab intestato por derecho antiguo romano. Reforma que experimentó con el tiempo. Derecho de Justiniano* (Madrid, Imp. Europea, 1864).

En col·laboració ab D. Joseph d'Argullol escrigué'l Sr. Maspons el llibre: *La caza. Derechos y deberes del propietario y del cazador* (Bassas, 1867); obra de gran utilitat y curiosa, perquè, además de portar comentades les disposicions referents a la matèria, conté algunes nocions històriques de la caça y regles pràctiques pera'l seu exercici.

Un altre treball d'empenta trobem escrit del Sr. Maspons, y és un llarg article titolat *Lo Còdich de las costums de Tortosa* (*Gay Saber*, 1 de Febrer 1879). Fou publicat aquest article ab motiu de l'aparició d'una nova edició d'aquell cèlebre Còdich, y és digne d'esment especial perquè en ell hi ha ben expressat el criteri dominant allavors entre'ls nostres juriconsults, criteri que en molts punts no s'adapta pas a les corrents veritablement nacionalistes d'avuy.

Además, queden inèdits, deguts a la ploma del mateix autor, diferents treballs relatius a qüestions de l'institució notarial.

Cal que tractem del Sr. Maspons y Labrós, atenent concretament a l'exercici de la seva professió de Notari. El Notari Maspons! Aquestes paraules, dites de la manera com les haureu sentit a pronunciar centenars de vegades, tenen una significació honrosíssima per aquell qui les motiva, són gairebé un símbol, representen una institució, perquè fan reviure l'institució del notariat d'aquesta terra, que va fent esforços suprems pera escapar-se de l'acció corruptora del Poder Central. El Sr. Maspons era una personificació perfectíssima d'aquesta institució, tant íntimament lligada ab la constitució interna de la nostra

societat, que ha fet del notari'l guia paternal, el conservador, el consol de les famílies en moments difícils o d'aflicció.

D'aquí que quan anys passats se preparaven les campanyes actuals de reivindicació política y se retornava a les corporacions científiques, econòmiques y literaries el sagell propi de la terra, se va presentar, davant dels que estaven cridats a vetllar per la dignificació de la classe notarial, la figura de D. Francisco Maspons, elevant-lo al Deganat d'aquest Col·legi. ¡Premi ben merescut a una vida llarga de treball y d'honradesa, que havien fet del Sr. Maspons el mellor ornament de la respectable classe!

Ell era una de les personalitats de més relleu de Barcelona, relleu adquirit no sols per sos mèrits intel·lectuals, sinó també per lo que encara val més, pels seus sentiments generosos, per sa dretura de cor, pel seny y particularitats característiques dels catalans que ho són de cor y de fets.

Per això, si haviem de fer-nos càrrech de la laboriosa tasca que realisà en vida'l Sr. Maspons y Labrós, hauriem d'escriure més llarga y detingudament de lo que permeten les circumstancies.

Més, ja que principalment se tracta avuy d'honorar a l'excursionista, examinem-la, la personalitat d'en Maspons, baix aquest aspecte, ab lo que tractarem també del patriota y de l'escriptor.

En dies memorables per la causa nacional de la nostra terra, perquè va ser quan els governants de Madrid varen començar a fixar-se en les nostres reivindicacions pera maltractar-les, s'escaigué en Maspons a presidir la festa dels Jòchs Florals. Per tal motiu, aludint a una de les manifestacions patriòtiques que ab els successos d'aquells dies s'esdevingueren, tractant de la personalitat del President dels Jòchs, un il·lustrat consoci nostre (1) va dir que, aixís com molts se posaven barretina, en Maspons no se l'havia de posar, perquè, com a bon català, la portava

(1) Ramon N. Comas: *La Veu de Catalunya*, 9 Maig 1897.

sempre. Prou que ho confirmava'l mateix Maspons, en son discurs presidencial: «Me plau parlar de Catalunya y de la seva llengua —deya— perquè lo que és al cor, és mèl dels llavis y ubriaguesa de l'ànima».

Ès que, com se digué a arrel de la seva mort (1), el Sr. Maspons «era un d'aquells caràcters modestos y bons a tot ser-ho, quin cor estava sempre obert als més nobles sentiments. Son talent, ajuntat a la franca cortesia ab que rebia a tot-hom y la benevolença que dispensava a totes les opinions, feren algunes voltes que son caràcter aparegués diluit y feble y li donaven en certs moments l'aspecte d'un home sense voluntat. No obstant, ell tenia fermament arrelat en son cor l'amor a la seva terra y particularment a la comarca vallesana».

No, no cal pas dubtar del catalanisme d'en Maspons, que era ben sentit y ben fondo; però era un catalanisme, fill del seu temperament, conservador, assossegat.

Aquella Catalunya «mèl dels llavis y ubriaguesa de l'ànima» no era per en Maspons la Catalunya que's redreça vigorosament y valenta lluitant en el terreny de la política; la Catalunya més atrayenta per en Maspons era, sèns dubte, la de les hermoses llegendes, la dels records gloriosos, la de costums cristianes y patriarcal, apacible, pagesívola; la Catalunya de la poesia, dels follets y de les dònes d'aigua; una Catalunya embaumada ab flaire de romanins y farigoles; festejada pels refilets dels aucells y les cantades de la gent camperola; aquella mateixa Catalunya, al fi, que a nosaltres els joves, els dominats per les noves corrents, ens dóna vida, «llum als ulls y força al braç».

D'aquí que com ningú més personifiqués en Maspons l'ideal de l'excursionisme, y d'aquí tot aquest seu tresor de literatura, quasi tota ella de cayent popular o popular enterament. Passem llista de les seves obres—prescindint de moment de les de caràcter vallesà—y quedarà ben evidenciat que, si bé conresà ab singular intel·ligencia y ab

(1) *La Il·lustració Llevantina*, 10 Octubre 1901.

afecte extraordinari diferents manifestacions literaries de l'excursionisme, aquella en que més brillà'l seu apostolat, aquella en que ab més justícia's guanyà'l dictat de mestre, fou en la del folk-lore.

En l'ordre de la literatura folk-lòrica creada per en Maspons y Labrós, ocupa'l primer lloch, baix tots conceptes, l'obra *Lo Rondallayre* (Verdaguer, 1871-1874), tres volums que's completen ab el titulat *Cuentos populares catalans* (Verdaguer, 1885). Contenen en conjunt cent cuentos o narracions populars, constituint un aplech importantísim, tant per la col·lecció mateixa com per les notes eruditíssimes que acompanyen al quart volum y que formen part dels respectius pròlechs dels tres primers, en quines notes el col·leccionador estudià'l valor y significació de les diferents rondalles, comparant-les ab les seves equivalents estrangeres, fent veure l'unitat universal que's descobreix en semblants tradicions com a filles que són d'una mateixa idea moral, si bé modificada segons el temperament dels homes y la cultura dels pobles; que tal és la tradició—diu en Maspons—una, però variable, may fixa, ni quieta, com la mar, que, essent la mateixa, cada onada és distinta y variable, hermosa, igual en el fondo, més cambiada y múltiple en la forma (volum II).

Una de les circumstancies que més avaloren la col·lecció d'aquestes rondalles és la naturalitat y fluidesa de llenguatge ab que generalment—no sempre—estan escrites. El col·leccionador s'hi esforçà y ho conseguí admirablement, mèrit que és més de remarcar si's té en compte l'època de que daten aquests llibres.

Diguem, pera acabar, que també són notables aitals volums per la doctrina que estableix l'autor respecte a folk-lore y modo de cultivar-lo, ensenyances que's completen en el pròlech a l'obra de D. Cels Gomis *Lo llamp y els temporals*, en el que ademés fa un resum de tots els treballs de folk-lore publicats y especialment en altre pròlech, el posat a l'obra de D. Joan de Porcioles *Notes folk-lòriques de la Vall d'Ager*.

Jochs de l'infancia (Martí y Cantó, 1874) és un aplech xamosíssim que conté una nodrida explicació—feta també ab aquella naturalitat de les rondalles—dels diferents jòchs y festes propis de la quitxalla en ses diverses edats. La lectura d'aquest llibre porta a l'ànima dolcíssimes impressions, refresca tendres records esfumats, perquè fa reviure en nosaltres tota l'època felix dels nostres primers anys. Està dedicat als seus fills y respira tot ell una atmòsfera veritablement corprenedora.

Llarga, molt llarga seria la llista que fariem si haguesim d'esmentar els treballs que d'aquesta mena escrigué en Maspons y ab els que s'honoraren la major part de publicacions catalanes, aixís com algunes d'estrangeres.

Passarem de llarch sobre aquest punt, citant tant sols els següents treballs, d'entre'ls que considerem més notables: *La llegenda de Sant Jordi* (*Calendari Català*, 1869); *Les Bruixes*, llarch estudi de creencies populars (*Lo Gay Saber*, 1880-1881, y *La Il·lustració Catalana*, 1889); *La festa dels morts*, pràctiques de la diada dels morts a Catalunya y a l'estranger (*La Il·lustració Catalana*, 15 Novembre 1887); *Nadal*, costums y tradicions propies de la diada (*La Il·lustració Catalana*, 25 Desembre 1888).

Són igualment innombrables—y acaben de donar lleu a la labor realisada en aquest punt per en Maspons—els estudis que realisà de literatures populars estrangeres. A n'ell devem munió de traduccions de llegendes provençals, franceses, italianes, alemanyes, ingleses, russes, gregues y americanes, y a més, regirant solament la col·lecció de *Lo Gay Saber*, s'hi troben diferents estudis de costums, tradicions y creencies dels països que vénen indicats ab els següents títols:

Qüentos populars vienesos (1 Març 1878); *Endevinallas francesas* (15 Març 1878); *Cuentos populars dels zúhís* (1 y 15 Setembre 1879); *Literatura popular italiana* (15 Abril 1881); *Un cant popular hebreu* (15 Desembre 1881).

Obra, encara que folk-lòrica, de cayent literari és la titulada *Las Bodas Catalanas* (*La Renaixensa*, 1876), poètica descripció de la cerimonia del casament en les nostres

masies, escrita y impresa en obsequi a l'erudit amich d'en Maspons, el Dr. Pitré, de Palerm, ab motiu del casament d'aquest eminent folk-lorista.

De més caràcter literari és altra obreta titulada *Semprevivas* (Verdaguer, 1885), col·lecció de quadrets pagesívols y amorosos, uns originals, altres traduïts, romàntichs la major part, nascuts, diu l'autor, al peu del fossar. Aquest llibre, que respira gran delicadesa de sentiment, està dedicat als germans de l'autor.

Són innumbrables els treballs literaris deguts a la ploma d'en Maspons: no hi ha publicació catalana apareguda durant la segona meitat del passat segle en la que deixi en Maspons de col·laborar-hi ab munió de treballs en que s'hi acredita la seva garbosa ploma, marcant-s'hi sempre la tendència de l'autor pels assumptos populars y de tradició.

Xamoses poesies compongué en Maspons (*Calendari Català*, 1868 y 1871), però poques; les més d'elles se les retingué modestament, com a dictades que eren per afectes íntims de família.

L'història de la terra fou camp que també conresà ab profit en Maspons y Labrós. Ab gran satisfacció dels aimants de les nostres glories passades y particularment de les grandeses de la capital de Catalunya, donà a l'estampa una obra fins allavors gairebé desconeguda, original d'un pacientíssim historiador barceloní, vallesà de naixença o procedent de família vallesana: l'escrivà racional n'Esteve Gilabert Bruniquer. Se titula aquesta obra *Relació sumaria de l'antiga fundació y cristianisme de la ciutat de Barcelona* (*La Renaixensa*, 1885). En Maspons, al reunir en un volum l'obra (l'havia ja publicada al folletí de *La Renaixensa*, 1871), hi posà un pròlech, en el que, ademés d'especificar el contingut de les inèdites y cèlebres *Rúbricas* d'en Gilabert Bruniquer, hi aportà munió de datos respecte al distingit escriptor del segle XVII y sa preclara família.

Als 17 de Novembre de 1890 llegia'l Sr. Maspons a l'«Academia de Bones Lletres» una Memoria històrica de

Molins de Rey, y alguns anys després se donava al públich ab el títol: *Recuerdos históricos de Molins de Rey* (Jepús, 1895). El treball és de poca extensió, més, ab tot, conté una excursió històrica per la vila de Molins de Rey y sa baronia, que dóna idea dels principals aconteixements esdevinguts en aquella comarca.

Sense que la llista sigui completa ni molt menys, donem nota dels principals treballs històrics publicats per en Maspons:

Breu ressenya dels torneigs y justas celebrats per la confraria de Sant Jordi (Gay Saber, 1868, diferents articles); *De la forma de govern de la ciutat de Barcelona* (id., 1869); *Dels càrrechs del General de Catalunya* (*La Renaixensa*, 1871-1872); *Las Corts Catalanas* (id., id.); *Del gremi de botiguers de telas y mercers de Girona* (id., 1872); *El convent de Jesús* (id., 1873); *Estil y forma ab que eran celebradas las Corts generals a Catalunya* (*La Il·lustració Catalana*, 1887); y, en fi, pera acabar, perquè la llista s'allargaria massa, *Excursió colectiva a la Conca baixa del Noya*, treball que no és una ressenya d'una excursió tal com generalment se fan aquestes ressenyes, sinó un complet estudi històric d'aquella comarca, aont hi ha l'antiga y ben montada masia dita Casa Amad, propietat de la familia Maspons. És un treball extens, acompanyat de gravats, publicat en el *Butlletí de l'Associació d'Excursions Catalanas*, 1886, y reproduït en follet apart (Ramírez).

Si, deixant de banda'ls grans prestigis guanyats com a notari, s'havia fet gran la personalitat d'en Maspons baix el punt de vista d'escriptor, historiare y home de lletres, si s'havia fet mereixedor a les simpaties y a l'agraïment de quants se preocupen de la cultura de Catalunya, tots vostres ho sabeu prou, que molts som els que en moltes coses l'hem de tenir pel nostre mestre. Un autor (1), que tracta ab gran desafecte'l caràcter y les manifestacions pe-

(1) Francisco M. Tubino: *Historia del renacimiento literario contemporáneo en Cataluña, Valencia y Baleares*, p. 703. Madrid, 1880.

culiars del nostre poble, escrivia fa alguns anys que don Francisco Maspons y Labrós devia considerar-se com el primer escriptor d'Espanya, en el doble concepte científich y literari; textos d'altres autors castellans podriem citar en que'l tracten ab gran estima; les llegendes catalanes recopilades y anotades pel nostre Maspons eren traduïdes y comentades ab dalè pels primers folk-loristes de diferents països d'Europa, y una d'elles, *Las tres rosas*, servia de tema a l'escriptor viennès Eduard Poremovoiez pera'l llibret d'una òpera; era nomenat individu del Congrés Internacional Folk-lore de Londres, com igualment el de Tradicions populars celebrat a París l'any 1889 el nomenava membre honorífich del mateix.

Y si'l nom de l'escriptor il·lustre traspassava tant gloriósament les fronteres, no cal dir quant estimat era a casa nostra. És veritat que una bona part de la societat catalana ni tant sols se n'ataleyava de la tasca que realitzava en Maspons, o si'n tenia esment no l'apreciava en lo que valia. ¡Quantes vegades, al saber que sortia al camp y a la montanya pera rebre impressions de la naturalesa y de la gent que hi viu en immediat contacte; quantes vegades, al veure que tot un senyor notari y persona de tanta suposició s'entretenia en publicar llibres de jòchs de mainada o de cuentos y preocupacions de vella, la gent inflada de ciutat y de vila s'haurien burlat de semblant deria!

Però un públich de devots, cada dia més nombrós, s'apressava a llegir y assaporir les obres d'en Maspons, agotant-les de les llibreries, y a l'escalf d'elles se despertaven poderosament sentiments delicats, creixia l'afecte per les coses de la nostra terra, l'amor a la localitat respectiva de cada hu, font creadora y abundanta de les demés afeccions que deu tenir sempre l'home sincer y el ciutadà perfecte. ¡Quants catalans regenerats d'avuy, quants catalanistes no trobariem que conscientment o inconscient són fills de les obres d'en Maspons!

No és d'estranyar, per lo tant, que la personalitat d'en Maspons se trobi involucrada en la vida de les corpora-

cions que més han treballat per la cultura de la nostra terra. Veyam, si no, els càrrechs y les comissions que des-empnyà en moltes d'elles.

La llista, ab tot y esser llarga, segurament que no és completa.

Fou: del Consistori dels Jòchs Florals, Secretari en 1867, Mantenedor en 1886 y President en 1897, aixís com de la comissió auxiliadora pera donar esplendor extraordinari als Jòchs de 1888; Secretari de la Secció de Literatura y Secretari general de l'Ateneu Català a l'any 69 y al 71 respectivament; al 72, del Jurat del Certamen organiat per la «Jove Catalunya» pera premiar un himne; al 79, Vocal de la Directiva de la Societat Artístich-Arqueològica, del Jurat qualificador del concurs públich organiat per l'Ateneu Barceloní y del Certamen organiat per l'Associació Catalanista d'Excursions Científiques en commemoració del 256 aniversari de la mort del Rector de Vallfogona; del Certamen organiat per Lo Gay Saber en 1880; President del de Granollers en 1881; Vice-President de la Secció de Dret y Historia del Centre Català y de la Comissió del mateix Centre pera redactar una Exposició recordant a les Corts les aspiracions de Catalunya, en 1882; del Jurat del Certamen Catalanista de la Joventut Catòlica en 1883; President, en igual fetxa, de l'Associació d'Excursions Catalana; Tresorer, en diferents èpoques, de l'Academia de Bones Lletres, soci honorari y President després; individu de la Secció Arqueològica de l'Exposició Universal; membre honorari del segon Congrés Catòlich d'Espanya del 1890; del Jurat del Certamen organiat per l'Ateneu Tarrassench en 1894; de la ponencia de l'Assamblea Catalanista de Balaguer; de la Junta de la Congregació de la Caritat Cristiana en el 95; del Consell de la Confraria dels Dolors, de la Comissió permanent de la Biblioteca Regional de l'Ateneu Barceloní y del Jurat dels cartells anunciadors de les fires y festes en el 96; del Jurat del tercer concurs d'arqueologia del premi Martorell en el 97; y, finalment, senyors, que ja he fet la llista prou y massa llarga, després d'haver tingut al Sr. Maspons per President

del nostre CENTRE EXCURSIONISTA durant quatre anys, al 1896 va ser nomenat President honorari, ab quin honor, may dispensat a ningú en aquesta casa, li vàrem pagar un justíssim deute d'agraïment.

Perquè en Maspons, ademés d'esser una de les figures més principals del nostre renaixement literari, era la personalitat més caracterisada de l'excursionisme català, donchs ademés de lo molt que s'havia significat en les societats excursionistes predecessores de la nostra, desde molts anys era'l qui ab més afany havia treballat per la prosperitat de la nostra Corporació, el qui per son temperament, per ses dots de caràcter, per sos mèrits intel·lectuals s'adaptava d'una manera més exacta al modo d'esser del nostre CENTRE EXCURSIONISTA.

L'excursionisme, en el sentit material de la paraula, l'havia practicat molt el Sr. Maspons, regoneixent tot el territori català, la major part d'ell a peu. Però no com alguns, pel gust de caminar. «Es precís, quan s'excursionaja—diu (1)—no deixar anar els ulls indiferents per la comarca que's recorre: cal penetrar-hi ab els ulls de l'ànima, que cada terra porta son modo d'esser especial y característich, y may tota atenció és sobrera.»

Y de que ab semblant esperit practicava l'excursionisme, ne són prou bon testimoni la major part dels seus llibres, les ressenyes seves d'excursions que hi ha escampades pels anuaris y butlletins de les societats excursionistes.

¡Quantes vegades ens havia embadalit ab la lectura d'aquestes ressenyes, o bé d'altres treballs semblants, ponderant les excel·lencies de la pagesia catalana, fent reviure glories passades y dedicant records sentidíssims a companys desapareguts, com el tant hermós que dedicà a l'escriptor montanyès, en Bosch de la Trinxeria! ¡Quantes vegades havíem admirat el seu fervor excursionista, quan

(1) Excursió a Sant Jaume de Fontranyà. Butlletí del C. E. de C., número 18, 1895.

desde la Presidencia improvisava dissertacions bellíssimes, comentant treballs llegits per altres socis en les nostres sessions setmanals!

Y dels discursos solemnes d'obertura de curs, què us en diré? ¿Tinch de parlar-vos del de 1893, en que s'ocupà de l'excursionisme en general y de ses ventatges; del de 1894, en que a l'historiesjar l'excursionisme de la nostra terra dedicà un escayent record a cada un dels que son nom honora aquesta sala y que no devia tardar en fer-los bona companyia'l del mateix Maspons; del de 1895, en que definí l'excursionisme com una branca del catalanisme, senyalant-li nous horitzons; del de 1896, en que analisà'ls resultats que s'han obtingut de la pràctica del nostre ideal? Això sí que no ho faré, que ja massa que us he entretingut; més a tal m'he atrevit, tenint en compte que la major part de les produccions de que he parlat ab alguna extensió, a molts de vosaltres us serà difícil llegir-les, per lo molt que escassegen, mentres que l'impressió d'aquests darrers treballs la guardeu ben viva en vostre cor, com hi guardareu sempre un bon afecte pel qui'ls escrigué, tant estimat de tot-hom, però principalment en aquesta casa, que va omplir de dol al deixar d'existir.

Recordeu la nit darrera que vení a una de nostres sessions. No hi ereu? Força malalt, venia a donar-nos el darrer adéu. Al pujar els primers graons de l'escala, ja'l sentírem; sentíem, ab la quietut de la sessió, els seus bufechs llarchs y seguits, cada vegada més forts, fins que a l'arribar a n'aquesta sala, aclaparat per gran panteig, caigué, com qui diu, en braços de bons amichs, deixant-nos a tots desconortats y ple'l cor de tristura.

«Se'n va, acaba'ls seus dies, — pensava jo, — l'apòstol de l'excursionisme, l'escriptor eminent, el fill de Granollers que més honora a la meva vila nadiva, l'enamorat de la meva comarca del Vallès!»

Sí que li hem de dir a n'en Maspons y Labrós l'enamorat del Vallès, perquè tot el seu amor a Catalunya'l concentrà en l'hermosa comarca, perquè ningú com ell ha

resucitat les seves glories, ha cantat les seves belleses, rejuenit les seves tradicions y llegendes.

Sentiu-lo:

«Jo us puch dir bé de cert, y com a mi succeirà a molts de vosaltres, que no hi ha vegada que'l Coll de Montcada cap aquí no atravessi, que no senti al voltant meu una atmòsfera més pura y agradable, que no s'encanti ma vista ab eixes hermoses planes de terreno, regadives totes, ab eixa vegetació gemada y fresca, y que no se senti ma ànima posseïda d'aquell benestar que dóna'l trepitjar un país honrat, ple d'honor y fe, treballador y d'un esperit patri y valent com pochs n'hi hagi.

»¿Serà, pot-ser, perquè en ell hi tinch els records d'una serie de generacions que hi visqueren ab pau y honra? ¿Serà, pot-ser, perquè en eixa terra he passat els mellors anys de ma infantesa? No ho sé pas: que en ella gosa mon cor grossa ditxa. Per altra part, jo no sé, ni veig persona que per aquí no passi, o en més o en menos no recorri'l Vallès, que no'n surti encantat d'ell y que no desitgi tornar-hi. Alguna cosa de gran tindrà quan tot-hom a una l'estima y desitja.

»Hi abunden en ell les aigües y fonts clares, y això fa que encanti l'ànima, ab sos plans de frescor y de bellesa, ab sos rierals y torrenteres sempre gemats y frondosos, y ab sos boscos plens d'hermosor y vida.

»Jo no sé si vos hi haureu fixat; més és lo cert, y ho crech ab tota la mia ànima, que boscos com els del Vallès no hi són en tota la terra catalana. Els he recorregut bastant perquè eixa encontrada se me n'ha dut el cor; y si alguna excursió per mi só feta, eixint del bullici y tràfegh d'una ciutat populosa, ha tingut d'esser sempre per ella. Jo tot l'any, fins al mig del rigor de l'hivern, els he trobat florits y olorosos. Ja ha estat el romaní, que, segons tradició piadosa, floreix en cada festivitat de la Verge; ja la gatosa, que floreix y reflloreix sempre pera donar prova de sa exuberancia; ja l'argelaga, ab flor pariona d'aquella; ja l'estepa, ab ses tres classes, blanca, vermella y borrera; ja'l bruch, ab ses acimerades toyes de nevada flor; ja'ls toma-

nims, tant olorosos; ja les farigoles y les botxes, les ridoltes y els arínjols, s'ens parlar de les oloroses violes y de les maduixes boçcanes. Fins a l'estiu, quan tot és sech, tenen flors y aromes pera dar-ne; seguïu-los bé y sentireu al mig de l'Agost una olor distingida y pura com la de la viola, y us trobareu a lo millor ab l'esparraguera, que de verda s'ha convertit a un enfilall de perles mig groguenques, de tant y tant rublerta de flors que s'és posada. Y després vénen els espígols y les salabrugues y els teys, ab sa blanca floreta; els bruchs de montanya y l'herba pansera y els cirerers d'arbós, tant carregats de fruita pera donar lloch a l'hivern a omplir-se també d'hermosa florida, y tantes y tantes d'altres flors que fóra llarch lo enumerar-les» (1).

Aquest enamorament d'en Maspons per la comarca vallesana és encomanadís de debò. Llegiu les seves *Tradicions del Vallès (La Renaixensa, 1876)*, sis llegendes de la part més alterosa, feréstega y poètica alhora, de la comarca, avalorades ab notes eruditíssimes; y al ser tot just al pròlech, ja us quedareu embadalits de la descripció d'aquella part del terrer vallesà. ¡Lo que hi havia sentit en Maspons per aquelles jolives valls de Bigues y Santa Eularia, per aquelles cingleres de Bertí, Sant Miquel y Puiggraciós! Les llegendes per aquells llochs recullides formen el llibre, llibre que dedica a la seva esposa, pera fer-li sentir — diu ell mateix — tot lo que havia constituït la ditxa de sa joventut, pera donar-li tota l'essència de sa passada vida!

Llegiu el seu compendiós estudi *Lo Vallès (Anuari de l'Associació d'Excursions Catalana, 1881)*, reproduït en fascicle apart, Jepús, 1882) y aquell hermosíssim explay *De Mollet a Bigas (Anuari 1882)*, descripció fantasiosa d'una excursió verificada la nit de Sant Joan, en la que, ab els fochs encesos a l'era de les cases de pagès, tombant-se endarrera, «tota la plana resplendia com un cel d'estrelles», y mirant endavant «les del cingle s'entrellaçaven ab les del cel»; llegiu abdós treballs, y si en un d'ells hi veureu

(1) Discurs presidencial del Certamen Literari de Granollers de l'any 1881.

a l'historiador, a l'arqueòlech, al patrici, descobrireu en l'altre un cor sensible a les més dolces emocions, emocions que no podreu menys de sentir vosaltres mateixos.

Y si fullegeu revistes y periòdichs, a cada punt us trobareu ab estudis y articles de costums y d'història de la comarca. ¡Llàstima gran que, ab tot y ser molt lo publicat, sigui encara més lo que respecte a història vallesana queda inèdit! Podem anotar, no obstant, alguns treballs d'importancia: *Ball de gitanas en lo Vallès* (*Biblioteca folk-lòrica*, volum IV, titolat *Miscelànea folk-lòrica*, 1887), complet estudi baix tots conceptes del ball més popular del Vallès; *Granollers*, monografia de dita vila ab algunes il·lustracions (*L'Avenç*, 25 Febrer 1889); *Las Franquesas de las Corts de Sarrià* (*La Il·lustració Catalana*, 30 Juny 1890), en quin article se donen importants datos inèdits de *Las Franquesas del Vallès*; *La Valkiria del Vallès*, o sigui *la dòna d'aigua de Riells*. (*Butlletí del C. E. de C.*, Janer 1897).

Es referent a història del Vallès el darrer llibre donat a l'estampa pel nostre biografiat. Se titula: *Un bandolero feudal* (Jepús, 1901), y consisteix en la presentació de l'original figura d'un corromput feudal del segle XIII, en Pere Huguet, de Bigues.

Aquest treball havia sigut llegit pel Sr. Maspons a l'Academia de Bones Lletres el 7 de Març de 1898; y per la mateixa corporació, desde sa casa de Bigues, preparava un altre treball, també d'història vallesana, quan s'empitjorà en sa malaltia y no tardà en venir-li la mort. Versava'l treball sobre'l poble de L'Ametlla: molta part del dia y de la nit d'abans de recaure s'havia ocupat en aquest estudi: és que, malaltejant y tot, no sabia estar-se de donar medis als demás de que participessin de les bel·leses que ell descobria en aquelles reconades de la comarca, que pintava ab els colors més vius y preuats de sa paleta y que jo trobo tant hermoses perquè ho són y perquè, si per ell ho eren, són també per mi'l troç més estimat de la Patria!

Va morir D. Francisco Maspons el dia 1.^{er} de Setem-

bre de l'any passat 1901. La seva mort sigué, com tota la seva vida, digna de l'home just. Aquell dia va ser pel poble de Bigues el dia més trist que may haguessin vist aquells aconortats bosquerols. També va ser dia trist pels incomptables amichs y admiradors del patrici il·lustre; també per Catalunya se va senyalar una sensible perdua.

Dos dies després, una gernació immensa, tot el clero de l'encontrada, tot el poble de Bigues, els propietaris y persones més conegudes de la comarca, personalitats de gran distinció de Catalunya, acompanyaven el cadàver al lloch escullit, desde molts anys endarrera, pel seu cor quan estava al ple de la vida; a n'aquella tomba, sota'l gemat llorer aon tot l'any els aucells s'hi ajoquen, oberta damunt d'un turonet, al costat mateix de l'iglesia de Bigues (1).

Entre la familia del Sr. Maspons y la meua, ab tot y l'identitat de nom y de que les nostres respectives cases tenen per breçol unes mateixes valls d'aquell «jardí d'eterna hermosura» com és el Vallès (2), se n'ha esborrat el llaç d'unió per la sang que és de suposar hi hagué; però és lo cert que en tot temps, com ara, ens ha ajuntat un mateix amor a nostre comú troç de terra vallesana y un fervent desig d'esser útils a la Patria: que'l bon record de nostres respectives cases pairals, que l'aire vivificador eixit de les boscuries que les uneixen, ens donguin fortalesa a uns y altres pera continuar essent soldats defensors dels drets de la Patria, de la Patria Catalana.

J. MASPONS Y CAMARASA

(1) Pròlech a les *Tradicions del Vallès*.

(2) F. Maspons: *Lo Vallès*.

CRÒNICA ESTRANGERA

SECCIÓ DELS PIRENEUS CENTRALS.—*Alps*.—El nombre de desgracies en els Alps durant 1901 ha resultat superior al dels altres anys. Es això degut al temps en extrem variable que féu als mesos d'estiu, y més que res a les imprudencies de molts dels excursionistes. Citarem les següents:

El 13 de Juliol un jove acompanyat de sa promesa arribà cap-al-tard a la barraca Rambert, prop del cim del Petit Muveran. Deixà allí la noya y pujà sol, a les nou de la nit, a dit pich. Hi arribà a les deu, segons s'ha sabut per una carta d'ell que s'ha trobat; al devallar se perdé y s'estimbà d'una alçaria de 300 metres.

A últims de Juliol també, morí estimbat un guia a l'atravessar el Coll del Gegant. El mateix guia, l'any abans, al passar pel mateix lloch, caigué en una pregona esquerdada.

Al pujar al Masserhorn cinch excursionistes, dos d'ells d'ones, s'esgarriaren, morint un d'ells, y en l'ascensió del Rosegg (3,500 metres) el professor Gugelleoni, que anava deslligat, s'esquitllà al passar per una mena de xemeneya, com la del Canigó, y morí.

L'última desgracia ha sigut pot-ser la d'Arrondaz, a primers de Janer: fent maniobres la divisió 28 de tropes alpines franceses pels voltants del Coll de Frejus (2,500 metres) se decidí, en vista del bon temps, anar fins a la casa-depòsit d'Arrondaz, punt en que descancen els excursionistes de Modane. Més, al devallar el coll, després d'un espetch, una allau s'esllaviçà cap als alpinistes, emportant-se'n sis d'ells, que quedaren colgats en la neu. A l'asajar de salvar-los, una nova esllaviçada féu impossible la tasca.

VOSGES. (NE. França).—M. Bernez, que féu bastir la barraca del Puix Hohneck, resolgué, malgrat la temperatura glacial d'aquesta regió, passar-hi l'hivern ab sa familia.

El 10 de Desembre esclatà una gran tempesta de neus, y un llamp ferí y deixà séns sentits a tres de sos cinch fills y sa muller, y ell fou etgegat fora la barraca. Una nena de nou anys tingué la presencia d'esperit de portar-li socors.

Acompanyat d'un goç de Terranova, M. Bernez assajà d'arribar fins a poblat, però perdé les forces a mig camí y sols tingué esma d'agafar-se bé al coll del goç. Aquest, ab gran cuidado, l'emmenà fins al poble de Schlucht.

S'organisà allí tot seguit el salvament; l'endemà al matí vinti-

très soldats y un metge emprenien l'ascensió a la barraca, baix una tempesta desfeta y ab una temperatura de -30° , arribant a temps pera salvar la familia de M. Bernez.

En honor del Duch dels Abruzzos, s'ha donat son nom a un pich de 4,472 metres, prop del cim del Mont-Blanc.

NORUEGA.—S'ha trobat per dos excursionistes del país un nou pas pera pujar lo Smörskredtind (Alps de Noruega.) La primera vegada que s'assolí son cim fou en 1884.

FORADADA DEL SIMPLON. — Continúa encara rajant la deù d'aigua que té paralisats els treballs del cantó d'Italia. Dels 19,730 metres que tindrà la Foradada, n'hi ha d'excavats 10,164. Fou en 30 de Setembre que brollà una doll d'aigua de 600 litres per segon, trasformant la mina en un canal. No s'ha pogut averiguar encara d'ont ve la deù.

La Foradada del Simplon, que establirà una nova comunicació entre Suiça y Italia a través dels Alps, consta de dos forats separats, quiscun d'ells, per una via. A cada 200 metres hi ha mines de comunicació entre'ls dos. Sembla que aquest sistema és el mellor pera la ventilació.

MONTANYES ROCOSES (Estats Units).—Es remarcable'l nombre y l'importancia de les excursions fetes pel Rvnd. J. Outram en aquesta llarga serra, una de les més altes dels Estats Units. Desde'l 13 de Juliol al 3 de Setembre pujà a 12 cims, tots de més de 9,000 peus, entre'ls que hi ha'l més enlairat d'aquella regió, l'Assiniboine.

El *Bulleti Pyrénéen* surt desde aquest any cada mes, y la *Revue des Langues romaines* cada dos mesos, en compte de cada tres, com ho havien fet fins ara.

Per l'interès que té pels excursionistes, direm alguns mots sobre un notable article publicat per la revista francesa *Le Correspondant* en son número de Febrer.

Es de M. A. de Lapparent y s'ocupa de la formació de les montanyes. Cita primer la teoria d'en Leopold de Buch (1824), qui la creya deguda a una impulsió vertical de la mateixa naturalesa que la dels volcans.

Alguns anys després, Beaumont afegí a n'aquesta noció la de l'època d'enlairament. Féu veure també com dit moviment produí l'adreçament de capes del sol en molts macissos, mentres que en altres havien romangut horitzontals.

Fixà l'aixecament dels Alps, proper a l'aparició de l'home sobre la terra.

Després d'estudiar la teoria d'en Buch conclougué que no era exacte, puix si la força interna productora de les montanyes hagués sigut pariona a la dels volcans, les capes del sol s'haurien trocejat y s'hi veurién desferres volcàniques, provinents del foch central.

Després de moltes experiències explicà d'aquest modo la formació dels monts: el centre de la terra, en estat igni, desde la creació del món s'anà refredant y perdent energia per consum de l'inicial y per irradiació. Minvà això 'l volum de dita massa ígnea, a lo que contribueix també les materies foragitades pels volcans. Sent la crosta terrestre molt prima en comparança ab el globo, a causa de dita disminució se trobà xuclada, y per sa petita resistència se doblegà en certs indrets formant arrugues cap enfòra, o sien les montanyes.

Aquesta teoria és ara l'admesa per tots els geòlechs; mercés a ella, s'ha pogut fixar l'època de formació de bon nombre de serres.

L'aplica l'articulista a les montanyes suïces.

L'article és remarcable y el recomanem a nostres llegidors.

Nostre delegat a Dordogne, M. le Comte de Saint-Saud, donà'l 22 de Janer una interessant conferencia a la secció de París del Club Alpi Francès.

El tema elegit era de les «Montanyes d'Asturies». Començà dit il·lustre excursionista fent remarcar que pertanyen dits monts a la serralada general dels Pireneus que 's vijares arriba fins al Cap Finisterre. S'ocupà tot seguit dels pichs d'Europa, els mes alterosos dels Pireneus cantàbrichs. Donà detalls dels estudis geogràfichs, geològichs y arqueològichs que hi féu en ses visites durant cinch anys seguits, indicant el punt per aon poden ser assolits.

Abans que ell, sols havia sigut estudiada dita regió per l'enginyer espanyol Sr. de Prado. S'ocupa de llur aspecte y mines que contenen. Recordà les caceres que en 1881 hi féu el rey Alfons XII. Descrigué 'ls pichs més alts de la serra: Cerredo (2,642 metres), Llambrion (2,639 metres), Peña Santa y Peña Vieja y llurs nombrosos glaciers.

Tot això, explicat ab fàcil paraula pel nostre distingit consoci, anà acompanyat de magnífiques projeccions de vistes pano-

ràmiques, d'edificis, de paisans, etc., que contribuïren a fer més interessant dita conferència.

Felicitem a M. de Saint-Saud.

D'una altra conferència tant important com l'anterior, y donada axís mateix per un soci de nostre CENTRE, hem de donar esment als llegidors.

Fou aquesta la donada a darrers de Desembre prop-passat, a la secció d'Auvergne del C. A. F., per l'explorador d'avenchs M. E. A. Martel, del qui servem tots tant grat record.

Parlà dels «Abims del sol», citant y descrivint els més remarcables de França: Bargilan y Padirac, aon les aigües corren durant 2,110 metres sota terra; l'Avench Armand, aon se veu un fantàstich bosch d'estalactites, y altres.

L'auditori, que omplia l'amfiteatre de la Facultat, aplaudí com se mereixia l'interessant conferència de tant atrevit espeleòlech.

Rebi també nostre sincer aplaudiment.

REFUGI DE VIGNEMALE (Pireneus Francesos). — 231 persones s'hi han soplujat durant 1901, y en vinticinch excursions al Pique Longue (3,297 metres) s'ha fet servir com punt de sortida.

CRÓNICA DEL CENTRE

FEBRER

CONFERENCIES

Continuant la tanda de conferencies sobre l'excursionisme que's vénen donant ab motiu del XXV^e aniversari de la fundació del CENTRE, divendres dia 7 va llegir-se la de mossèn Font y Sagué: «L'excursionisme científich».

Després d'un petit preàmbul, començà aquest treball, fent veure l'importància que té l'excursionisme pera totes les ciències, però principalment pera les que descancen en l'observació de la naturalesa y de sos fenòmens. D'aquí que és necessari que s'acabi'l diletantisme en l'excursionisme, en el sentit de que no s'han de fer les excursions sense més finalitat que disfrutar de la naturalesa. Tot-hom, per poques aptituts que tingui, pot contribuir a practicar l'excursionisme per la ciència; tot-hom pot observar, recullir y anotar lo que vegi y lo que senti, y d'aquí

que l'excursionista menys aficionat a estudis científichs se té de proveir al menys de paper y llapis, y fàcil li serà ademés fer observacions y anotacions per medi del baròmetre, la brúixola y el termòmetre.

Tot lo que en aquest sentit se faci, per insignificant que sembli, té la seva utilitat: de resultes d'haver-se recullit un fòssil, pot venir-ne la destrucció d'una teoria admesa per tot-hom.

Descrigué mossèn Font en vius colors el camp immens aon pot aplicar l'excursionista la tasca de recullir, observar y anotar, pera detenir-se especialment a lo que's refereix a varies ciències en que aquesta tasca és més útil, tals com les ciències naturals y la meteorologia.

Tractant de la meteorologia, féu veure les ventatges de posseir datos recullits sobre'l terreno respecte a les corrents del vent, formació de tempestats y altres fenòmens atmosfèrichs.

S'ocupà després de la morfologia y de la geodinàmica externa, fent un verdader estudi d'aquestes branques de la ciència, y, al mateix temps que anava explicant la missió del'excursionista respecte als diferents accidents del terreno, donava a conèixer munió de datos y observacions propries del terrer català.

La nombrosa concurrència escoltà ab atenció la primera part de tant interessant treball, manifestant el seu agrado ab unànims aplaudiments.

Divendres dia 14 tingué lloch la 7.^a conferència del curs de «Folk-lore català» que D. Rossendo Serra ve donant. Va desenrotllar el tema «L'Alegoria» y, després d'explicar-ne'l concepte filosòfich, va descriure ab exemples molt ben escullits el caràcter que revestia en les civilitzacions ariana primitiva, greco-romana y oriental. Va fer desseguida un examen de les alegories *poètica*, *gràfica* y *d'acció*, citant casos curiosíssims; entre ells, per lo que a l'última's refereix, el de Periandre, tirà de Corint; Tarquí, el soperbiós rey de Roma, y Ramir II, el monjo rey d'Aragó, d'una analogia sorprenent, deguda al principi de causalitat que tant paper fa en l'origen de moltes coses populars.

Va citar l'importancia etològica de l'alegoria, mencionant varies costums, especialment les reminiscències de les lluites ab els sarraïns (la patera d'Igualada, moros y cristians, caballets, etcètera), y entrant en la literatura oral popular va demostrar l'importancia de l'alegoria en les cançons, en els proverbis, formant-ne propriament la base, y en les demés composicions com la faula, la rondalla, la llegenda, etc., acabant per llegir «Sa

raboa y s'erissó», rondalla de mossèn Alcover, que no sols és general a Catalunya, sinó que és molt coneguda per tot-arreu, faula d'una ingenuïtat notable que enclou l'alegoria de l'astúcia triomfant de la mala fe.

La nombrosa concurrència que omplenava'l local va aplaudir molt al conferenciant per l'interessantíssim estudi doctrinal que ve fent del Folk-lore, exposant-lo d'una manera tant metòdica com ben fonamentada ab aplicació a la tradició catalana.

Divendres 28 va continuar-se la lectura de la segona conferència sobre «L'excursionisme científich», de mossèn Font y Sagué.

En aquesta segona part tractà fonament de la *geodinàmica interna* y l'estudià en cada una de les parts que la componen. En els *fenòmens volcànichs* senyalà pera lloch d'estudi de l'excursionista la comarca d'Olot. En les *emanacions termals* les moltes fonts geotermals o calentes, bastant nombroses a Catalunya. En els *fenòmens geotèrmichs* l'augment de temperatura que's nota a mida que un home s'enfonza en les profunditats dels avenchs, de les mines y dels túnels, y en les *dislocacions o moviments sísmichs* féu notar que precisament Catalunya és una regió ont aquests fenòmens de les passades èpoques geològiques se mostren a cada pas y ont encara avuy de tant en tant se senten terratrèmols de regular importància, principalment en les comarques de la Selva, Garrotxa y Guillerries.

Passà després a ocupar-se de la *Geologia estratigràfica* y presentà com a tasca del geòlech la reconstrucció de les dugues series sedimentaria y eruptiva per la comparació dels datos estratigràfichs, litològichs y paleontològichs recullits en tot el món. Per tant, l'excursionista, encamini per on vulgui sos passos, trepitjarà per tot arreu de Catalunya depòsits de fòssils o restes orgànichs y de roques eruptives.

Hidrologia. En aquesta part de la conferència tractà de les fonts termals o termominerals o simplement minerals gairebé estudiades del tot per raó de ses propietats curatives, y recalçà la conveniència de que'ls excursionistes arrepleguin tants datos com puguin de l'origen, situació, emergència, caudal, temperatura, etc., etc., del sèns fi de fonts, y aixís avançar l'estudi hidrològich, tant atrassat a Catalunya.

Y últimament, després de fer un estudi de la *Zoologia* y de la *Botànica*, acabà dient que en el desenrotllo de la seva Memoria sobre l'excursionisme científich pot veure-s esboçat no més lo grandíós, el camp extens on l'excursionista pot explayar la seva

activitat, el seu afany d'aprendre y d'esser útil a la ciencia y a la patria. Encoratjà als seus consocis del CENTRE EXCURSIONISTA a seguir la terra d'una manera profitosa, y la concurrencia, que omplia'l local, aplaudí de veres aquesta última part de tant treballosa y importantíssima conferencia, que va llegir, com l'altra vegada, el Sr. Serra per motiu de que'l seu autor se troba encara lluny de Catalunya.

EXCURSIÓ

El dia 9 tingué lloch l'excursió a Viladecans y Sant Boy. Els associats que hi concorregueren varen reunir-se a l'estació de França, sortint ab el tren de tres quarts de vuit cap a Gavà, desde on se dirigiren a Viladecans pera visitar l'antiga *Torra del Baró*. Pujaren després a l'ermita de Sant Ramon, dalt de Sant Boy, a l'objecte de contemplar el grandió panorama que s'extén sobre'l pla y ribera del Llobregat, y passant per Cornellà retornaren a Barcelona al cayent de la tarda.

NOVES

Hem rebut el reglament de la *Sociedad Cordobesa de Excursiones* que ara fa poch va constituir-se en aquella capital. L'objecte de la nova societat, segons l'article 1er, és recórrer la provincia de Córdoba y territoris pròxims ab el fi d'estudiar sa fauna y flora, ses belleses naturals, llurs monuments artístichs y històrichs, juní: ab les manifestacions de sa industria y costums de sos habitants, procurant fer conèixer la naturalesa, historia, art y industria de la regió.

Els agraim l'atenció que han tingut envers nosaltres y desitgem a la nova associació que tant enlairats fins persegueix tinga una vida pròspera y ab sos treballs contribueixi al coneixement de l'hermosa regió andalusa.

Com dèyem en el número anterior, estan ja molt adelantats els treballs de l'exposició de fotografies de Catalunya, que probablement s'obrirà en el mes pròxim.

El CENTRE EXCURSIONISTA DE CATALUNYA sols se declara responsable de lo contingut en la *Secció Oficial* del seu BUTLLETÍ, deixant íntegra als respectius autors la responsabilitat dels treballs firmats.